

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Ontwerp van besluit houdende de voorlopige vaststelling van het ontwerp van gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan 'Ruimtelijke herinrichting knooppunt Groenendaal op de Ring rond Brussel (R0)' in Hoeilaart en Sint-Genesius-Rode

Samenvatting

Ontwerp-besluit van de Vlaamse Regering houdende de voorlopige vaststelling van het ontwerp-GRUP 'Ruimtelijke herinrichting knooppunt Groenendaal op de Ring rond Brussel (R0)'. Het plan is gelegen op het grondgebied van Hoeilaart en Sint-Genesius-Rode.

Het geïntegreerd planningsproces Ruimtelijke herinrichting knooppunt Groenendaal op de Ring rond Brussel (R0) heeft de doelstelling om het bestaande knooppunt Groenendaal te optimaliseren. Daardoor zal de verkeersleefbaarheid en doorstroming op de infrastructuur verbeteren. Door netwerken te verbeteren voor de verschillende verkeersstromen, wordt ook ingezet op een verbetering van de multimodale bereikbaarheid van de omgeving.

Daarnaast wordt bij de optimalisatie van het knooppunt ingezet op het verbeteren van de leefomgevingskwaliteit. Het betreft niet enkel de bebouwde ruimte leefbaarder maken, maar ook de groenblauwe, ecologische verbindingen versterken en de open ruimte vrijwaren en kwalitatief versterken. De versterking van de bosstructuur is binnen deze doelstelling een uitgangspunt. Daarnaast wordt gestreefd naar een zo min mogelijk bijkomend ruimtebeslag en geen netto toename van verharding in het gebied.

Deze doelstellingen zijn vertaald in het ontwerp-GRUP waarbij naast bestemmingen in functie van de weginfrastructuur ook openruimtebestemmingen voor de bosversterking werden opgenomen. Voor de leesbaarheid werd gewerkt met 3 deelplannen: deelplan 1 met het knooppunt Groenendaal, deelplan 2 met de zone voor bosversterking en deelplan 3 met de op te heffen bestaande bestemmingen van het GRUP 'Knooppunt R0 oost-Hoeilaart' (BVR 24/4/2009).

Het planproces verloopt in nauw overleg met de lokale besturen en de betrokken administraties, met een sterk participatief traject met de verschillende stakeholders.

Na de voorlopige vaststelling door de Vlaamse Regering wordt een openbaar onderzoek georganiseerd over het ontwerp-GRUP.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

Het voorliggend dossier geeft uitvoering aan het Regeerakkoord waarin het programma Werken aan de Ring, waar het project R0-oost deel van uitmaakt, als één van de twee grote wegenprojecten op Vlaams niveau opgenomen werd.

Concreet geeft voorliggend dossier gevolg aan de operationele doelstelling 1.2. 'Investeren in robuuste en toekomstbestendige infrastructuur' uit de beleidsnota Mobiliteit en Openbare werken - 2024 - 2029. Deze doelstelling gaat uit van de optimalisatie van de Ring rond Brussel. De 4 grote verkeersknooppunten binnen het projectgebied R0-oost maken deel uit van deze Ring rond Brussel.

Voor het beleidsveld Omgeving, wordt met het voorliggende plan uitvoering gegeven aan de beleidsdoelstelling gebiedsontwikkeling met sterke gebiedscoalities.

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

De samenwerkingsovereenkomst welke werd afgesloten met De Werkvennootschap (VR 2017 2212 DOC 1375) wijst de studieopdracht: hefboomprojecten R0-oost – E411 - N4 toe aan De Werkvennootschap.

De Vlaamse Regering hechtte op basis van de uitkomst van de eerste fase van de studieopdracht eind mei 2020 haar goedkeuring aan de toekenning van een aantal quick wins in het projectgebied R0-oost voor uitvoering aan De Werkvennootschap (VR 2020 1007 DOC. 0755/1BIS).

De Vlaamse Regering keurde op 8 oktober 2021 vier startnota's in functie van de herinrichting van vier knooppunten van de R0 oost goed. Eén hiervan was de startnota voor het geïntegreerd planningsproces voor het GRUP 'Ruimtelijke herinrichting van het knooppunt Groenendaal op de Ring rond Brussel (R0)' (VR 2021 0810 DOC.1130).

2. INHOUD

A. PROCEDURE GEÏNTEGREERD PLANNINGSPROCES

Op 8 oktober 2021 werden 4 geïntegreerde planningsprocessen opgestart in functie van de opmaak van 4 gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen:

- 'Ruimtelijke herinrichting knooppunt Leonard op de Ring rond Brussel (R0)'
- 'Ruimtelijke herinrichting knooppunt Groenendaal op de Ring rond Brussel (R0)'
- 'Ruimtelijke herinrichting knooppunt Vierarmen op de Ring rond Brussel (R0)'
- 'Ruimtelijke herinrichting knooppunt Jezus-Eik op de Ring rond Brussel (R0)'

Om de streefbeelden voor de vier grote knooppunten die volgen uit de eerste fase van het project Werken aan de Ring – deel Oost te realiseren zijn immers telkens bestemmingswijzigingen noodzakelijk. Op het traject tussen de knooppunten blijven de geplande ingrepen beperkt waardoor geen bestemmingswijzigingen nodig zijn. Het is ook niet wenselijk om in de kwetsbare gebieden tussen de knooppunten nog zware infrastructurele ingrepen te realiseren.

Zoals reeds aangegeven bij de startnota werd voorzien in 4 aparte GRUP's zodat voor elk knooppunt de meest optimale timing gevolgd kan worden. Voor het knooppunt Groenendaal kan momenteel een volgende stap gezet worden.

De door de Vlaamse Regering op 8 oktober 2021 goedgekeurde startnota voor het knooppunt Groenendaal is, samen met de procesnota 1, opgesteld door het planteam. Het planteam bestaat uit vertegenwoordigers van het Departement Omgeving en De Werkvennootschap. Het planteam laat

zich ondersteunen door een studieteam, een team aangesteld voor de milieubeoordeling, en door experts inzake participatie en communicatie.

Over de startnota werd een publieke consultatie georganiseerd van 16 november 2021 tot en met 14 januari 2022. Er werden drie publieke participatiemomenten georganiseerd over de startnota 'Ruimtelijke herinrichting knooppunt Groenendaal op de Ring rond Brussel (R0)', waarvan 1 fysiek op 25 november 2021 en twee online op 13 december 2021 en 15 december 2021. Er werden 520 inspraakreacties ontvangen, waarvan 25 adviezen door volgende instanties: SARO, provincie Vlaams-Brabant, Hoeilaart, Linkebeek, Overijse, Sint-Genesius-Rode, Oudergem, Rixensart, Terhulpen, Waterloo, Elia, Fluxys, OVAM, Departement Mobiliteit en Openbare Werken, Agentschap Wegen en Verkeer, Agentschap Wonen- Vlaanderen, Agentschap Natuur & Bos, Agentschap Onroerend Erfgoed, de Vlaamse Milieumaatschappij- Lucht, De Vlaamse Milieumaatschappij- water, Agentschap Zorg en Gezondheid, Leefmilieu Brussel, Gouvernement Wallon, Minaraad en Ministerie van Landsverdediging.. SARO bracht advies uit op 26 januari 2022.

De inspraakreacties over de startnota werden door het planteam verwerkt in de scopingnota. Deze scopingnota werd, met de bijbehorende procesnota 2 gepubliceerd op de website van het Departement Omgeving op 13 oktober 2022. In bijlage bij procesnota 2 is een overzicht gegeven van de inspraakreacties en is puntsgewijs voor de inspraakreacties aangegeven welke verwerking er werd aan gegeven in de scopingnota/procesnota.

De opmaak van het voorontwerp GRUP is niet alleen voorafgegaan door een participatietraject, maar ook door een aantal onderzoeken die op een geïntegreerde manier zijn verlopen, met name het onderzoek naar de milieueffecten en het ontwerpend onderzoek. De motivatie voor de keuze van het voorontwerp GRUP, gebaseerd op een ontwerpvoorstel, werd ook opgenomen in de toelichtingsnota van het voorontwerp-GRUP.

De plenaire vergadering over het voorontwerp gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan 'Ruimtelijke herinrichting knooppunt Groenendaal op de Ring rond Brussel (R0)' vond plaats op 29 april 2024. Volgende instanties waren aanwezig of brachten een schriftelijk advies uit over het voorontwerp-GRUP: Hoeilaart, provincie Vlaams-Brabant, Departement Zorg, Agentschap Landbouw en Zeevisserij, Agentschap voor Natuur en Bos, Agentschap Wegen en Verkeer, Vlaamse Milieumaatschappij- water, NMBS, Service Public de Wallonie – Mobilité et Infrastructures en Brussel Mobiliteit. Er werd een laattijdig advies uitgebracht door het Agentschap Onroerend Erfgoed.

De plenaire vergadering heeft globaal de planopzet zoals opgenomen in het voorontwerp GRUP onderschreven.

Tijdens de plenaire vergadering werd een positief advies gegeven door het Agentschap Landbouw en Zeevisserij op deelplan 2, waarbij een deel agrarisch gebied wordt omgezet naar bosgebied ter versterking van de bosstructuur. Het Agentschap en alsook de Provincie Vlaams-Brabant bepleiten evenwel een flankerend beleid zoals ruilgrond vanuit een grondenbank of vanuit een landinrichtingsproject. Er kan hiervoor verwezen worden naar de opdracht die de Vlaamse Landmaatschappij heeft voor De Werkvennootschap waarbij een grondenbank wordt opgemaakt in functie van boscompensatie. Daarnaast kan worden aangegeven dat de milderende maatregelen die vanuit de discipline Mens-Ruimtelijke aspecten aangaande de bestemmingswijziging opgenomen in deelplan 2 ruimtelijk werden vertaald in het plan. De oppervlakte van het bosgebied werd op basis van de milderende maatregelen ingeperkt.

Op basis van de bespreking van de opmerkingen tijdens de plenaire vergadering en de ingediende adviezen werden in het plan-MER een aantal verduidelijkingen doorgevoerd.

Nu wordt het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan als ontwerp voorgelegd aan de Vlaamse Regering om voorlopig te worden vastgesteld. Na de voorlopige vaststelling wordt het dossier onderworpen aan een openbaar onderzoek.

B. INHOUD VAN HET VOORSTEL

B.1. Inhoud ontwerp gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan

Voor het plan 'Ruimtelijke herinrichting knooppunt Groenendaal op de Ring rond Brussel (R0) is vertrokken van één hoofdplandoelstelling, die verder wordt verduidelijkt in 2 sub-plandoelstellingen.

Het voorgenomen plan sluit aan bij één van de belangrijkste uitgangspunten om een duurzame mobiliteit te bewerkstelligen, met name het optimaliseren van de bestaande infrastructuur. De hoofdplandoelstelling is dan ook **de optimalisatie van het bestaande knooppunt Groenendaal**.

Door netwerken te verbeteren voor de verschillende verkeersstromen, zal hierbij ingezet worden op een verbetering van de multimodale bereikbaarheid van de omgeving. Ook de verkeersleefbaarheid en doorstroming op de infrastructuur zullen door de optimalisatie van het knooppunt verbeteren.

Daarnaast wordt bij de optimalisatie van het knooppunt ingezet op het verbeteren van de leefomgevingskwaliteit. Het betreft niet enkel de bebouwde ruimte leefbaarder maken, maar ook de groenblauwe, ecologische verbindingen versterken en de open ruimte vrijwaren en kwalitatief versterken. De versterking van de bosstructuur is binnen deze doelstelling een uitgangspunt. Daarnaast wordt gestreefd naar een zo min mogelijk bijkomend ruimtebeslag en geen netto toename van verharding in het gebied.

Deze hoofdplandoelstellingen worden verfijnd in 2 sub-plandoelstellingen:

- **Sub-plandoelstelling: de mobiliteitsnetwerken verbeteren**

De optimalisatie van de verschillende mobiliteitsnetwerken én de uitwisseling tussen netwerken staan voorop. Doel is het verbinden, slimmer gebruiken en verbeteren van de mobiliteitsnetwerken. Daarbij wordt ingezet op een hogere fijnmazigheid en directheid dan nu reeds aanwezig is. Fijnmazigheid en directheid voor duurzame modi, zoals openbaar vervoer, fiets- en voetgangersverkeer, zijn voorwaarden om een volwaardig alternatief te vormen voor het auto- en vrachtverkeer.

Een duidelijke en robuuste ontsluitingsstructuur, met voldoende doorstroming, zal het verkeer op de juiste wegen houden en sluipverkeer beperken of elimineren.

Door in te zetten op een hogere fijnmazigheid en directheid bij het (her)inrichten en optimaliseren van infrastructuur komen we tot een beter leesbare, meer logische, en verkeersveiliger infrastructuur met minder incidenten en een verbeterde doorstroming.

Het streven naar een rationele structuur heeft tot gevolg dat er steeds logische keuzes gemaakt worden, rekening houdend met alle relevante factoren en dit voor een specifieke situatie of plek.

- **Sub-plandoelstelling: de algemene leefomgevingskwaliteit rond de infrastructuren verbeteren**

Door rekening te houden met aspecten van geluid, lucht, gezondheid, klimaatbestendigheid, water, robuustheid en aanpasbaarheid, gedeeld en meervoudig gebruik, herkenbaarheid, leesbaarheid en visuele aantrekkelijkheid van de omgeving, waardering van het erfgoed en karakteristieken van het landschap, biodiversiteit, duurzame landbouw, ecologische samenhang en bodemkwaliteit, en economische vitaliteit, zal de leefomgevingskwaliteit in de omgeving van de knooppunten verbeteren.

Het betreft niet enkel de bebouwde ruimte leefbaarder maken, maar ook de groenblauwe, ecologische verbindingen versterken en de open ruimte vrijwaren en kwalitatief versterken. De versterking van de bosstructuur is binnen deze doelstelling een uitgangspunt. Daarnaast wordt gestreefd naar een zo min mogelijk bijkomend ruimtebeslag en geen netto toename van verharding in het gebied.

In het ontwerp GRUP zijn deze plandoelstellingen doorvertaald in het grafisch plan dat omwille van de leesbaarheid is opgesplitst in 3 deelplannen:

- Deelplan 1: omvat het knooppunt Groenendaal te Hoeilaart
- Deelplan 2: omvat de zone voor bosversterking in Sint-Genesius-Rode
- Deelplan 3: omvat de op te heffen bestemmingen van het GRUP 'Knooppunt R0 Oost-Hoeilaart' (BVR 24/4/2009).

De eerste 2 deelplannen omvatten alle noodzakelijke herbestemmingen om tot de realisatie van de herinrichting van het knooppunt Groenendaal over te gaan, met inbegrip van niet alleen de landschappelijke en functionele inpassing van de weg, maar ook met inbegrip van de herbestemmingen in functie van de bosversterking. Deze herbestemmingen zullen ook kunnen gebruikt worden als compensatiegebieden (bos- en natuurcompensaties). Werfzones die nodig zijn voor het uitvoeren van de werken worden eveneens opgenomen in dit plan.

Deelplan 3 bevat de op te heffen bestemmingen van het GRUP 'Knooppunt R0 Oost-Hoeilaart' dat door de Vlaamse Regering werd vastgesteld op 24 april 2009.

B2. ADC-toets

Uit de uitgevoerde driedelige effectenbeoordeling (Passende Beoordeling, Verscherpte Natuurtoets en Algemene natuurtoets bij het plan-MER) blijkt dat de afwijkingsprocedure (ADC-toets) zich opdringt in relatie tot de Europees beschermde natuur (ADC-toets gekoppeld aan de habitattoets) en dit in functie van het te kiezen alternatief. In het kader van het ruimtelijk uitvoeringsplan en later in het kader van de omgevingsvergunningsaanvraag, wordt dan ook de ADC-afwijkingsprocedure zoals voorzien in de Habitatrichtlijn doorlopen. In samenspraak met het Agentschap Natuur en Bos wordt alle informatie betreffende de milderende en compenserende maatregelen overgemaakt tijdens de uitwerkingsfase, zodat de melding aan de Europese Commissie voorafgaandelijk aan de start van de werken kan tussenkomen.

De dwingende redenen van openbaar belang worden gemotiveerd door het belang van de herinrichting van de R0 en het knooppunt Groenendaal op Vlaams en Europees niveau en de effecten op verkeersveiligheid en op leefkwaliteit in de omgeving.

B3. Planologische compensatie

Bij decreet van 17 mei 2024 werd in de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening (VCRO) een artikel 2.2.6/1 ingevoegd dat een planologische compensatieplicht invoert. Dit houdt in dat de plannende overheid bij planinitiatieven voor bijkomend aanbod voor de bestemmingen wonen, bedrijvigheid, recreatie, gemeenschapsvoorzieningen, tegelijk slecht gelegen of overbodig juridisch aanbod neutraliseert voor zover aanwezig op het grondgebied van de plannende overheid. Deze compensatieplicht wordt concreet omschreven aan de hand van de gebiedscategorieën van artikel 2.2.6 van de VCRO, zodat daarover geen onduidelijkheid bestaat en is van toepassing op alle ruimtelijke uitvoeringsplannen waarvoor de startnota wordt goedgekeurd na 20 juli 2024.

De startnota van voorliggende ontwerp-GRUP dateert van voor 20 juli 2024 en is dus niet onderhevig aan de planologische compensatieplicht. Bovendien wordt geen bijkomend aanbod voorzien in de voornoemde bestemmingscategorieën zoals opgesomd in de VCRO.

Op Vlaams niveau zijn nog geen plannen voorgelegd aan de Vlaamse Regering waardoor een compensatieplicht is ontstaan.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorstel van beslissing heeft geen directe budgettaire impact voor de Vlaamse overheid.

Overeenkomstig artikel 43, §3, 3° en artikel 31, §2, 1° van het besluit van de Vlaamse regering 'Vlaamse Codex Overheidsfinanciën' van 17 mei 2019 is het advies van de Inspectie van Financiën respectievelijk het akkoord van de Vlaamse minister van Begroting niet vereist

B. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorstel van beslissing heeft geen directe weerslag op het personeelskader en de personeelsbudgetten van de Vlaamse overheid.

C. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Het voorstel van beslissing heeft geen weerslag op de lokale en provinciale besturen.

4. VERDER TRAJECT

Het ontwerp-GRUP wordt onderworpen aan een openbaar onderzoek met onder meer een ter inzagelegging in de betrokken gemeenten Hoeilaart en Sint-Genesius-Rode. Bij deze gemeenten en de provincie Vlaams-Brabant wordt advies ingewonnen. Daarnaast zal ook bij het Waals Gewest en het Brussel Hoofdstedelijk Gewest en de gemeente Overijse en de adviserende instanties advies worden ingewonnen.

Na het einde van het openbaar onderzoek beschikt de Vlaamse regering over 180 dagen voor de verwerking van de bezwaren, opmerkingen en adviezen en de definitieve vaststelling. Na de principiële goedkeuring van het plan wordt het advies van de Raad van State ingewonnen. Daarna volgt de definitieve goedkeuring door de Vlaamse Regering.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

1. haar goedkeuring te hechten aan het bijgaand ontwerp van besluit houdende voorlopige vaststelling van het ontwerp van gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan 'Ruimtelijke herinrichting knooppunt Groenendaal op de Ring rond Brussel (R0) en aan de volgende bijhorende bijlagen:
 - Bijlage Ia, het verordenend grafisch plan
 - Bijlage II, de verordenende stedenbouwkundige voorschriften
 - Bijlage IIIa, de toelichtingsnota - tekst
 - Bijlage IIIb, de toelichtingsnota - kaarten
 - Bijlage IV, het register met de percelen waarop een bestemmingswijziging wordt doorgevoerd die aanleiding kan geven tot een planschadevergoeding, een planbatenheffing of een compensatie
 - Bijlage V, het ontwerp plan-milieueffectrapport
 - Bijlage VI, Beoordelingsnota alternatieven
 - Bijlage VII, ontwerpend onderzoek
 - Bijlage VIII, ADC-toets
2. de Vlaamse minister, bevoegd voor Omgeving, opdracht te geven om het Agentschap Natuur en Bos om in kader van het ruimtelijk uitvoeringsplan en ook de latere uitvoeringsfase een melding te doen maken aan de Europese Commissie in zake de ADC-toets voor het project knooppunt Groenendaal.
3. de Vlaamse minister, bevoegd voor Omgeving, opdracht te geven om de VLM een flankerend beleid te laten uit te werken voor de getroffen landbouwers in overeenstemming met de overeenkomst die loopt tussen de VLM en De Werkvennootschap voor bos- en natuurcompensatieopdrachten.
4. de Vlaamse minister, bevoegd voor Omgeving, te gelasten het ontwerp van gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan 'Ruimtelijke herinrichting knooppunt Groenendaal op de Ring rond Brussel (R0)' te onderwerpen aan een openbaar onderzoek.

De Vlaamse minister van Omgeving en Landbouw,

Jo BROUNS

De Vlaamse minister van Mobiliteit, Openbare werken, Havens en Sport

Annick DE RIDDER